

Utskottsinitiativ

Frågan om skadestånd kopplat till brott har genom flera fall under sommaren uppmärksammats både av partier, medialt och i samhället. Primärt rör detta fallet där en våldtäktsdömd gärningsman senare fick sitt straff nedsatt med hänsyn till ålder, en omständighet som inte tidigare åberopats. Vid nedsättningen av straffet hade gärningsmannen suttit fängslad för straffet längre än vad det senare bestämda straffet utgjorde, och var därmed berättigad till ersättning för detta. Summan, 840 000 kronor, har provocerat många, i synnerhet då offrets skadestånd är långt mindre och att gärningsmannen alltså är dömd för brottet ifråga. Frågan om varför ersättningen blev så hög var i nyhetens tidiga skede inte särskilt tydlig. Det har i efterspelet tydliggjorts hur Justitiekanslern (JK) har räknat i detta fall. Dels räknas ersättningen ut på grund av tiden gärningsmannen varit frihetsberövad. Dels beror nivån av ersättning på hur grovt brottet var gällande det felaktiga frihetsberövandet, och därmed höjdes ersättningen med 40 procent. En sådan ordning kan förvisso förklaras om straffet istället blir en friande dom, men är löjeväckande då gärningsmannen fortfarande hålls ansvarig för brottet. En nödvändig ändring bör vara att rätten till ersättning gäller inte om gärningsmannen alltså, även efter ett nedsatt straff, är dömd för brottet som föranlett frihetsberövandet.

Det framstår tydligt att förståelsen och acceptansen för det gällande regelverket brister. Frågorna berör både rätten till ersättning vid nedsättning av straff efter anlitande av särskilt rättsmedel, och hur brottslingar som erhåller skadestånd på grund av frihetsberövande i ett fall får detta beloppet skyddat från utmätning då de ska betala skadestånd till sina brottsoffer i andra fall. Dessa fall utgör orimliga utfall från grundprinciper som alltså är värda att bevara, varför smärre revideringar snarast bör ske.

Till detta tillkommer omständigheten att statsrådet Johansson gällande frågan om skyddade belopp från utmätning flera gånger uttalat sig om att sådana revideringar arbetas med. Här har en utredning (SOU 2021:64) slutligen lämnat

Thomas Lybeck

SD Riksdagskansli

förslag därom. Givet att det tidigaste uttalandet i denna del var under 2017 finns det skäl att sätta en tidsram för regeringen att återkomma med proposition i frågan. Det ankommer därför på Justitieutskottet och riksdagen att snarast agera för att rätta till den reglering som ligger till grund för de utfall som de flesta synes se som orimliga.

Justitieutskottet bör därför besluta om att genomföra en revidering av lag (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder. Gällande lag om ersättning vid frihetsberövanden bör utskottets arbete inriktas på revidering av 4 § eller ett tillägg av en ny 4 a §, vari det bör stadgas att det vid nedsatt straff, men alltså fällande dom, för allvarlig brottslighet inte ska utgå någon ersättning.

Gällande Utsökningsbalken bör 5. Kap. 7 § revideras i den mån den skyddar sådant belopp som stadgas däri från utmätning gällande skadestånd på grund av brott. Utredningen SOU 2021:64 lämnar förslag om detta. Statsrådet Johansson har i en interpellation utfäst att en sådan lagstiftning skall träda ikraft senast 1 juli 2022. Utskottet bör därför tillkännage för regeringen att proposition om detta ska lämnas senast 1 april 2022, annars föreligger skäl för misstroendevotum.

Tobias Andersson (SD)